

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Program för främjande av inhemsk fisk

Statsrådets principbeslut 8.7.2021

Innehåll

1.	Mer inhemsk fisk!	3
2.	Fisk är framtidens mat	4
3.	Programmets vision	6
4.	Programmets mål och samhällsgenomslag	7
5.	Genomförande av programmet samt åtgärder	9
6.	Uppföljning och utvärdering av programmet för främjande av inhemsk fisk	13

Bilagor

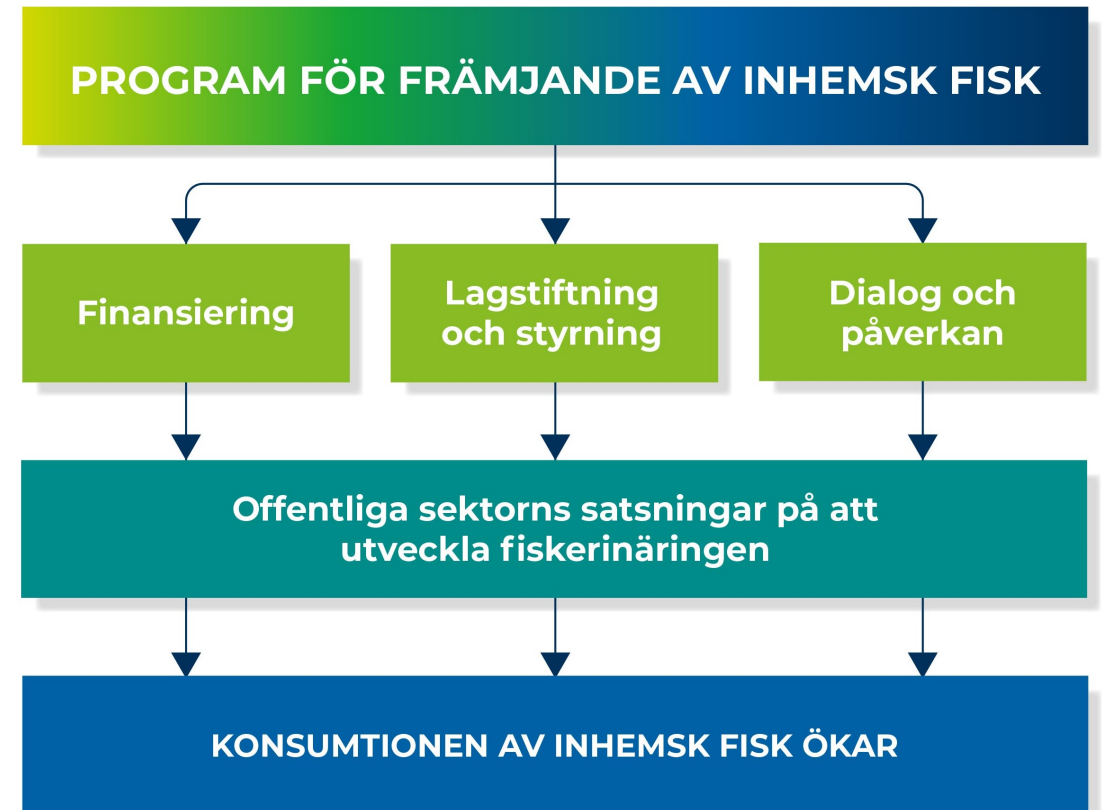
	Målet en genomslagskraftig verksamhet	15
	Detaljerade indikatorer och mål för programmet	16

Mer inhemsk fisk!

En ökad användning av fisk skulle ha mångsidiga positiva effekter på vårt samhälle. Arbetsplatserna och utkomsten skulle öka, människornas hälsa förbättras och klimatkonsekvenserna av kosten minska.

Statsminister Sanna Marins regeringsprogram identifierar behovet av att främja användningen av inhemsk fisk. Regeringsprogrammet lyder: *”Utbudet av inhemsk fisk och andelen inhemsk fisk av konsumtionen ökas på ett hållbart sätt genom ett program för främjande av inhemsk fisk”*.

Programmet sätter upp en vision för hur fisk ska användas som livsmedel och för utvecklingen av en värdekedja för fiskerinäringen samt fastställer strategiska val och centrala åtgärder för att uppnå visionen. Dessutom sätter programmet upp mål för samhällsgenomslaget. Dessa mål styr förvaltningen och beredningen av andra program och strategier som gäller värdekedjan. Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfondens (EHFVF) nationella operativa program har en central roll i att främja användningen av inhemsk fisk. Största delen av finansieringen genomförs enligt det nationella operativa programmet. Med genomförandet av programmet strävar man även efter att förbättra tillståndet för Östersjön och vattendragen.

Fisk är framtidens mat

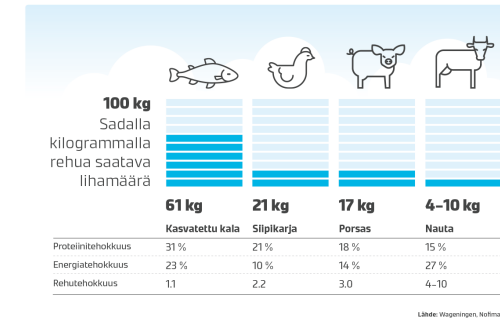
Framtidens mattallrik förutspås innehålla mer fisk och produkter från växtriket, men måttligt med kött och mjölkprodukter. Dessa förändringar av matvanorna skulle ha en betydande effekt på hur hälsosam kosten är samt på dess klimat- och miljökonsekvenser. Undersökningar visar att en kost som innehåller rikligt med fisk skulle vara den mest optimala kosten näringsmässigt, och att dess klimatkonsekvenser skulle vara nästan en tredjedel mindre än konsekvenserna av finländarnas nuvarande kost*.

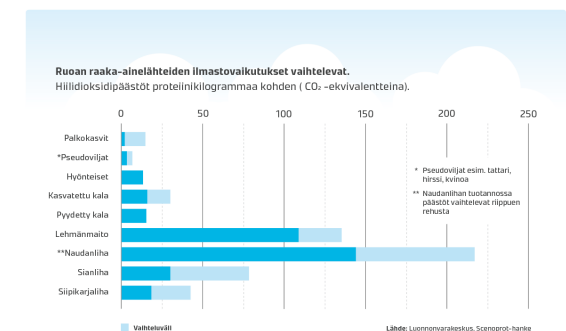
* Projektet för undersökning av klimat- och miljökonsekvenserna av minskat matsvinn och av att äta enligt näringsrekommendationerna senast 2030 (MatMin-projektet).

Fisk som mat har också positiva miljökonsekvenser, eftersom fisket effektivt avlägsnar näringsämnen som redan finns i vattendragen och således minskar övergödningen. Fiskodling å sin sida är ett effektivt sätt att producera djurprotein som livsmedel, eftersom fodereffektiviteten för odlad fisk är betydligt bättre än för djur som föds upp på land.

Kalankasvatus on tehokas tapa tuottaa ruokaa

Kalaruoka on ilmastoystävällinen valinta

Sjukdomsbördan minskar då finländarna äter fisk, vilket förlänger livslängden och förbättrar livskvaliteten. Sjukdomsbördan är de totala hälsoproblemen som beror på olika riskfaktorer eller sjukdomar och som mäts som funktionsjusterade levnadsår. Enligt Institutet för hälsa och välfärd (THL) minskade finländarnas intag av fisk sjukdomsbördan med 96 000 funktionsjusterade levnadsår år 2017**. Enligt uppskattning skulle penningvärdet på de hälsofördelar som uppstår vid intaget av fisk uppgå till cirka 2–5 miljarder euro.

** http://fi.opasnet.org/fi/Kotimaisen_kalan_edistämisohjelma

Man har inte lyckats ta tillvara möjligheterna med inhemsk fisk

Trots fiskens positiva hälso-, miljö- och klimateffekter har konsumtionen inte ökat på samma sätt som efterfrågan på till exempel fjäderfä. Primärproduktionen av inhemsk fisk har på grund av begränsningar i verksamhetsbetingelserna inte kunnat svara på den ökade efterfrågan på fisk. Fiskens priskonkurrenskraft har försämrats på Finlands livsmedelsmarknad, eftersom priset på importerad lax har stigit under senare år. Världsmarknadspriset på lax påverkar också prisnivån på inhemsk fisk. Primärproduktionen av fisk får inte heller något produktionsstöd, som så många andra produktionsinriktningar får. Framför allt dessa faktorer har lett till att andelen inhemsk fisk bara är 28 % av den totala konsumtionen och till att handelsbalansen för fisk visar ett underskott på cirka 350 miljoner euro.

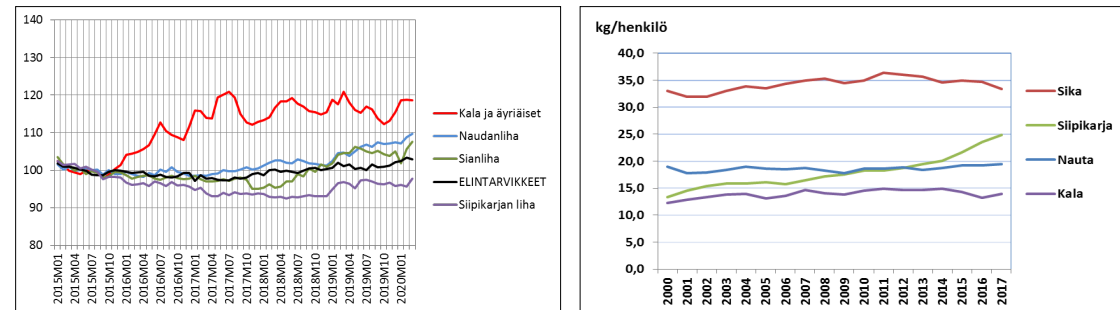

Bild: Utvecklingen av prisindex för olika livsmedel (vänster bild) och utvecklingen av konsumtionen av fisk och köttprodukter (höger bild) (källa: Naturresursinstitutet).

Finland har många sjöar och vattendrag och en lång kust. Det är möjligt att öka den inhemska fiskodlingen förutsatt att det sker på ett hållbart sätt utan att riskera miljömålen för god status. De inhemska kommersiella fiskbestånden är till största delen i gott skick. Fångstmängderna av strömming och vassbuk ligger på samma nivå som produktionen av kyckling eller nötkött, men av fångsten används endast cirka fyra procent på den inhemska livsmedelsmarknaden. Det finns en stor potential för att öka användningen av strömming och andra underutnyttjade fiskarter som livsmedel, men för detta krävs produktutveckling samt utveckling av fiske och logistik.

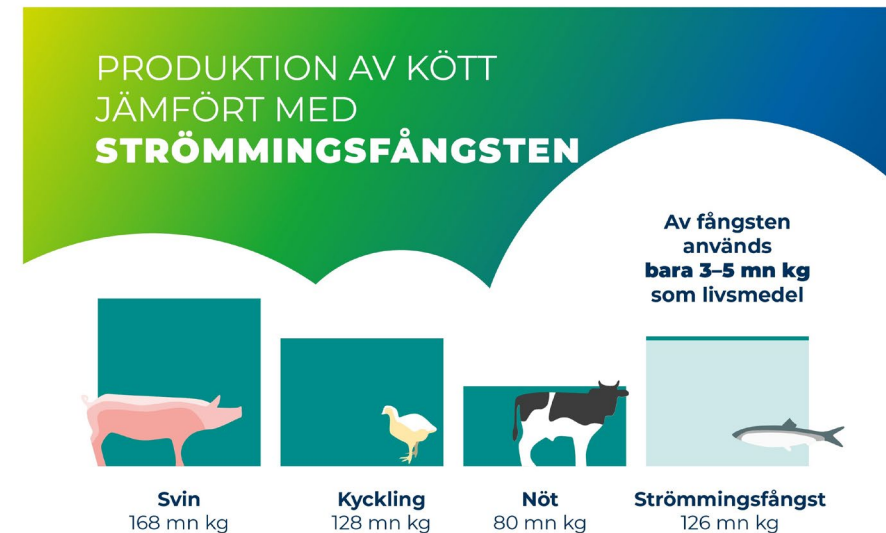

Bild: Produktion av kött och strömming år 2018.

Programmets vision

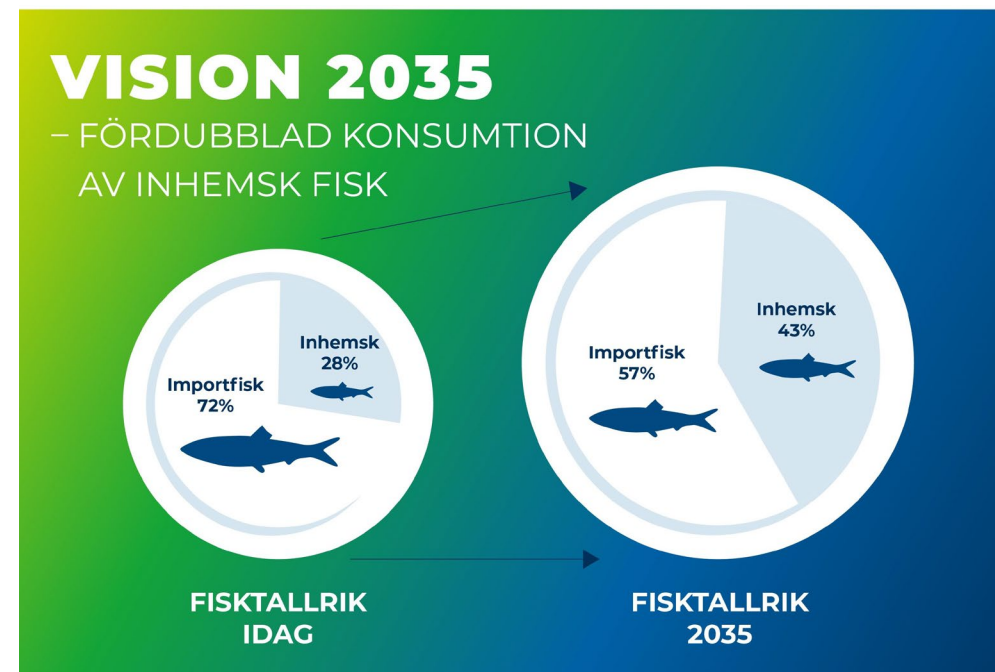
Vision 2035 – fördubblad konsumtion av inhemsk fisk

Finländarna äter fisk enligt näringsrekommendationerna och konsumtionen av inhemsk fisk har fördubblats. Exportvärdet på fisk har mångdubblats.

Konsumtionen av fisk och företagsverksamheten inom fiskerinäringen har betydande och välkända positiva effekter på Finlands ekonomi, miljö och folkhälsa.

Strategiska val för en hållbar tillväxt och ökad konsumtion av inhemsk fisk

1. Starkare konsument- och marknadsorientering
2. Påskyndad tillväxt genom förnyelse
3. Förbättrade förutsättningar för primärproduktionen
4. Tillväxt som bygger på ansvarsfull verksamhet

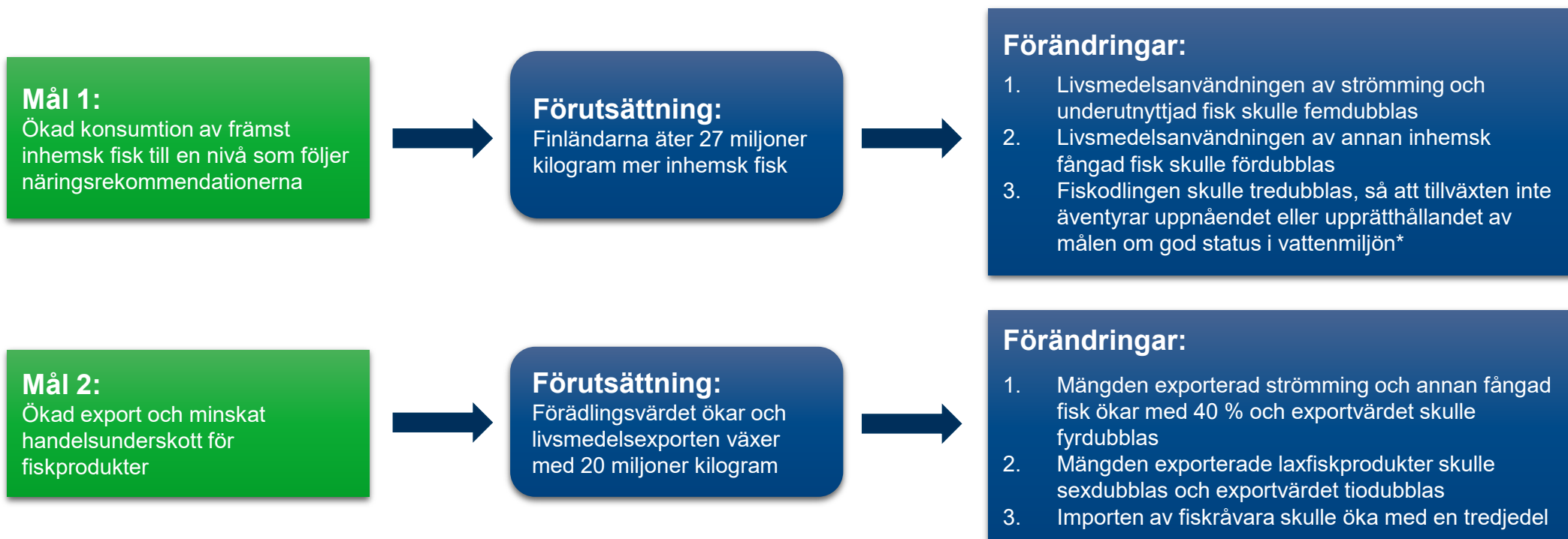

Om visionen uppnås skulle detta öka den totala konsumtionen av fisk och nästan fördubbla andelen inhemsk fisk. Användningen av inhemsk fisk skulle öka kvantitativt med mer än det dubbla jämfört med nuläget.

Målen med programmet för främjande av inhemsk fisk

Genomförandet av programmets vision förutsätter att två mål uppnås. För det första borde konsumtionen av inhemsk fisk öka till en nivå som följer de nationella näringsrekommendationerna. För det andra förutsätter en minskning av det kraftiga underskottet i handelsbalansen för fiskprodukter en betydande ökning av exportvärdet. Internationalisering och exporttillväxt är centrala förutsättningar för de finländska företagens internationella konkurrenskraft och diversifieringen av fiskmarknaden. Genom att öka exporten av förädlade fiskprodukter skapas ett betydande mervärde för fisk.

Genomförandet av förändringar kan bygga på olika tillväxtvägar. Nedan presenteras ett scenario, som visar storleksklassen på de förändringar som behövs för att uppnå visionens mål. De presenterade förändringarna är utmanande och förutsätter lyckad forskning och utveckling för att nya innovationer och arbetssätt ska kunna införlivas på marknadens villkor. Förvaltningen har till uppgift att skapa förutsättningar för tillväxt och se till att verksamheten är hållbar. Tillväxten är beroende av företagens investeringar och val.

* Fiskodlingsverksamhet kräver alltid miljötillstånd. I ansökningsprocessen för miljötillstånd säkerställs från fall till fall att verksamheten inte äventyrar uppnåendet eller upprätthållandet av målet om god vattenstatus samt att vattenskyddsbestämmelserna följs.

Samhällsgenomslag

Om visionen i programmet för främjande av inhemsk fisk realiserar, skulle detta medföra flera samhällseffekter. Effekterna är positiva för såväl ekonomin, sysselsättningen och folkhälsan som för klimatet och den övriga miljön. Nuläget och målnivåerna bygger på statistik och modeller av Naturresursinstitutet och Institutet för hälsa och välfärd. Mer ingående modelleringsberäkningar publiceras på <https://mmm.fi/sv/fiskar/strategier-och-program>

Effekt	Nuläge (2017)	Målnivå (2035)
Fiskkonsumtion	1,7 måltider/vecka/person	2,5 måltider/vecka/person
Handelsbalans för fiskprodukter	Import: 402 mn euro Export: 45 mn euro Handelsbalans: -357 mn euro	Import: 567 mn euro Export: 342 mn euro Handelsbalans: -225 mn euro
Fiskprodukternas totala värde	1,5 miljarder euro	2,6 miljarder euro
Värdeindex för företag inom fiskerinäringen*	1,0 miljarder euro	1,7 miljarder euro
Mervärdet för fiskerinäringen	268 mn euro	535 mn euro
Direkt sysselsättningseffekt	5 000 årsverken	8 000 årsverken
Andel inhemsk fisk	28 %	43 %
Mängden näringsämnen som avlägsnas från vattendrag genom fiske	Fosfor: 818 000 kg Kväve: 4 554 000 kg Värdet på avlägsnandet av näringsämnen 122,7 mn euro**	Ökat fiske av underutnyttjade fiskarter förbättrar vattendragens status vid kusten och i insjöar.
Vattenbrukets näringsbelastning	Total belastning: P: 65 000 kg N: 638 000 kg	Ökad produktion äventyrar inte målen för vatten- och havsvärden.
Beräknad klimatnytta	Fiskproduktionens CO2-utsläpp/kg är i genomsnitt 1/3 av köttproduktionens CO2-utsläpp***	Att ersätta en köttportion per vecka med fisk skulle minska kostens CO2-utsläpp med 5–6 %****
Beräknade folkhälsofördelar	Intaget av fisk minskar sjukdomsburden med 96 000 funktionsjusterade levnadsår och den beräknade hälsofördelen är 2–5 miljarder euro	Intaget av fisk minskar sjukdomsburden med 126 000 funktionsjusterade levnadsår och den beräknade hälsofördelen är 3–6 miljarder euro*****

*Värdet på den sammanlagda omsättningen i företag inom fiskerinäringen

**Enligt HELCOM kostar en kostnadseffektiv metod för att förhindra att näringsämnen kommer ut i vattendrag 150 €/kg fosfor

***Klimatpåverkan av kött och fisk har beräknats med vägda medelvärden för konsumtionsmängderna av olika produktionsarter

****Modellerad effekt av ökat intag av fisk på kostens koldioxidavtryck enligt resultaten av projektet för undersökning av klimat- och miljökonsekvenserna av minskat matsvinn och av att äta enligt näringsrekommendationerna senast 2030 (MatMin-projektet). Naturresursinstitutet uppdaterar fiskens klimateffekter i projektet som genomförs 2021.

*****http://fi.opasnet.org/fi/Kotimaisen_kalan_edistamisohjelma

Genomförande av programmet samt åtgärder

För att genomföra programmet har man gjort fyra strategiska val, som styr förvaltningen och inriktningen av finansieringen. Vid beredningen och verkställandet av det nationella programmet riktas Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfondens finansiering till målen och de strategiska valen i programmet för främjande av inhemsk fisk.

Omedelbara åtgärder som ska inledas i enlighet med varje strategiskt val beskrivs nedan. Genomförandet av åtgärderna, det vill säga tidsplaner, ansvar och finansiering, beskrivs mer ingående i verksamhetsplanen.

1. Starkare konsument- och marknadsorientering

Målet är ökad fiskkonsumtion genom att förbättra fiskens attraktivitet som ett säkert, hälsosamt och hållbart livsmedel. Ökad efterfrågan på marknaden är grunden för utvecklingen av företagsverksamheten inom fiskerinäringen.

Inrättande av ett påverkansnätverk för inhemsk fisk. Jord- och skogsbruksministeriet sammankallar aktörer som är centrala med tanke på ökad användning av inhemsk fisk, exempelvis centralhandeln, företag inom fiskerinäringen, forskare och andra intressentgrupper. Påverkansnätverket gör upp en gemensam plan för att öka kommunikationen om fisk och samhällsdialogen. Finansiering från Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden reserveras för att förverkliga planen.

Etablering av en challengetävling för inhemsk fisk. I tävlingen belönas årligen de bästa idéerna samt de genomförda åtgärderna med de bästa effekterna som främjar användningen av inhemsk fisk.

Påskyndad användning av inhemsk fisk i offentlig upphandling. Jord- och skogsbruksministeriets upphandlingsambassadör främjar ökad användning av inhemsk fisk i offentliga upphandlingar. Europeiska havs- och

fiskerifonden finansierar åtgärder (bl.a. en upphandlingsmetod som bygger på innovationspartnerskap) där företag och storkök tillsammans utvecklar nya fiskprodukter för storkökens behov. Samarbetet mellan storkök, företag och forskning understöds för att öka användningen av inhemsk fisk i offentliga upphandlingar samt i det anknytande utvecklingsarbetet och den anknytande marknadsdialogen.

Utredning av möjligheterna att förbättra marknadsställningen för fiskprodukter. Priskonkurrenskraften för fiskprodukter är sämre än för många andra animaliska produkter. En central orsak är att det inte finns några direkta produktionsstöd inom branschen. Man kommer att göra en utredning över de metoder med vilka fiskprodukternas marknadsställning kan förbättras med marknaden som utgångspunkt.

Insamling av information om konsumenttrender. Varje år genomförs en konsumentenkät för att ta reda på uppfattningar och åsikter om fiskerinäringen och fiskprodukterna. Även som en del av ett kontinuerligt utvärderings- och framförhållningsarbete som finansieras av Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden följer man upp utvecklingen av konsumenttrender inom livsmedelssektorn. Den insamlade informationen publiceras årligen så att branschen kan utnyttja den.

Säkerställande av säkra fiskprodukter. Man ser till att rekommendationerna om intag av olika fiskarter och informationen om dessa är aktuella.

Utvecklingsprogram för att öka livsmedelskvaliteten på fisk. En hög kvalitet är en förutsättning för en ökad livsmedelsanvändning av inhemsk fisk och i synnerhet strömming och andra fiskresurser som nu är underutnyttjade. Ett kvalitetsprogram som genomförs i samarbete mellan branschen och centrala offentliga aktörer strävar efter en kontinuerlig förbättring av livsmedelskvaliteten. Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden finansierar programmets utvecklings- och investeringsåtgärder.

2. Påskyndad tillväxt genom förnyelse

För att uppnå målen om att öka användningen av inhemsk fisk krävs förnyelse av företagsverksamheten inom fiskerinäringen samt utveckling och införande av cirkulär ekonomi och hållbara lösningar. De viktigaste målen med tanke på förnyelsen gäller en hållbar tillväxt inom vattenbruket samt ökad användning av underutnyttjade fiskresurser som livsmedel, i synnerhet strömming, vassbuk, nors, karpfiskar och siklöja. En förutsättning för en hållbar tillväxt inom vattenbruket är att den växande produktionen inte äventyrar uppnåendet av en god status i vattendrag och hav.

Understöd för förnyelse genom innovationsprogram och finansiering av Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden. Innovationsprogram genomförs företagsorienterat i samarbete med offentliga forskningsinstitut. Genom programmen stöds en hållbar tillväxt inom vattenbruket samt utveckling av produkter med underutnyttjad fisk och utveckling av produkter med högt värde. Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden finansierar företagens utvecklingsarbete och investeringar.

Påskyndat utvecklingsarbete i företag med hjälp av innovationssedlar och förhöjt investeringsstöd. Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden finansierar småskaliga utvecklingsprojekt med innovationssedlar för företag inom fiskerinäringen. Det förhöjda investeringsstödet används för att främja samarbete mellan forskning och företag. Sådana företag som förbinder sig till långvarigt forskningssamarbete med ett forskningsinstitut kan få stödet.

Skapande av incitament för lösningar som minskar näringsutsläppen och bygger på cirkulär ekonomi som stöd för en hållbar tillväxt inom vattenbruket. För att förbättra den ekonomiska lönsamheten för recirkulationsodling bedöms möjligheten att ändra lagen om punktskatt på elström och vissa bränslen (1260/1996) så att vattenbrukets elskatt liksom för övrig industri sänks till den miniminivå som EU fastställt.

Påskyndad ökad förädlingsgrad för underutnyttjad fisk och industrins biflöden. Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden beviljar högre investerings- och produktutvecklingsstöd än normalt för förädling av underutnyttjade fiskarter och fiskindustrins biflöden till livsmedelsprodukter och produkter med högt mervärde.

Understöd för förädling och export av fiskprodukter. Lagen om statsunderstöd för utvecklande av företagsverksamhet (9/2014) ändras, så att fiskförädlingsindustrin kan få samma stöd som den övriga livsmedelsindustrin. Exportfrämjande åtgärder inom fiskindustrin effektiviseras, samtidigt som samarbetet mellan företag som satsar på export och uppkomsten av ett exportkluster för fiskprodukter främjas.

Utveckling av utbildning och kompetens inom fiskerinäringen. Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden utnyttjas vid utvecklingen av livslångt lärande och lärande i arbetet samt tätare samarbete mellan företag, universitet och yrkesskolor. Samarbetet med resten av Norden utökas, i synnerhet inom branscher med hög kompetens, såsom recirkulationsodling och förädling av produkter med högt värde. Det internationella forskningssamarbetet stärks.

Inledande av projekthelheten Smart fiskerinäring för att förbättra effektiviteten inom branschen med hjälp av digitalisering och kunskapsutnyttjande. Med hjälp av finansiering från Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden påskyndas ett företagsnära utvecklingsarbete för att ta i bruk nya verksamhetsmodeller, fjärrstyrning, optisk läsning, automatisering och lösningar inom plattformsekonomi.

3. Bättre förutsättningar för primärproduktionen

Primärproduktionen har en viktig roll i att öka utbudet av inhemsk fisk. En konkurrenskraftig och förutsägbar omvärld skulle möjliggöra en hållbar tillväxt inom primärproduktionen och locka nya företagare och nytt kapital till branschen.

Uppdatering av planen för lokaliseringstyrning i havsområdet. En uppdaterad plan möjliggör en hållbar tillväxt inom vattenbruket och förbättrar förutsägbarheten i tillståndsförfarandet. I bruktagande av regionala belastningskvoter utreds. De skulle göra det möjligt att förutspå miljökonsekvenserna av verksamheten på lång sikt och stödja tillväxten inom branschen. Då planen för lokaliseringstyrning görs upp, beaktas havsdjup, vattenströmningen, ekologiskt läge och specialförhållanden i varje havsområde.

Möjligheten att tillämpa ett utsläppsbaseerat miljö tillstånd utreds i fråga om miljö tillstånd för vattenbruket och övervakningen av vattenbruket i havsområdet. Man övergår från den nuvarande modellen som bygger på reglering av foderanvändningen och på övervakning till att begränsa utsläppen om möjligt. Detta uppmuntrar branschen att utvecklas och ta i bruk nya miljöinnovationer, som möjliggör en produktionsökning utan ökade utsläpp.

Utveckling av incitament för vattenbruket så att åtgärder som minskar miljökonsekvenserna skulle möjliggöra en hållbar tillväxt. Möjligheterna att inom branschen ta i bruk åtgärder som kompenserar belastningen utreds.

Förbättring av självförsörjningen och försörjningsberedskapen för fisk. Planer i anknytning till försörjningsberedskapen utreds och uppdateras så att de motsvarar möjligheterna att producera inhemsk fisk. Möjligheterna att lagra levande fisk och råvara för kriser utreds. Möjligheterna till flexibilitet vid kriser vad gäller reglering av fisket och miljö tillstånd avtalas.

Utveckling av fångst-, logistik- och hanteringsprocesserna för fisk. Ett partnerskapsprogram för forskning och fiskare som ska finansieras av Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden utvecklar i samarbete mellan branschens företag och forskningen kostnadseffektiva lösningar för att utveckla fiskfångsten, logistiken och hanteringen av fångsten samt förbättra lönsamheten och arbetsförhållandena i företagen.

Understöd för generationsväxlingar och nya företagare inom branschen. Ett startstödssystem för nya fiskare innefattar möjligheter till investeringsstöd från Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden, statens lånegarantisystem och en frivillig utbildningsdel.

Utveckling av lösningar på problem som beror på skadedjur. Ett partnerskapsprogram för forskning och fiskare som ska finansieras av Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden utvecklar i samarbete mellan den privata och den offentliga sektorn lösningar för att förhindra och minska skador orsakade av sälar och andra djur. EHFVF-programmet beviljar högre investeringsstöd än normalt för fiskarnas och vattenbrukarnas investeringar särskilt för att förebygga sälskador och vid behov skador orsakade av andra djur. En upphävning av handelsförbudet mot sälprodukter främjas.

Förbättrad tillgänglighet till fisketillstånd. En fungerande dialog mellan kommersiella fiskare och ägare av vattenområden främjas och nya samarbetsmodeller pilottestas genom att bl.a. dra nytta av de möjligheter som fiskeriområdena samt nyttjande- och vårdplanerna medför.

Förbättring av förutsättningarna för att förnya fiskeflottan och -fartygen. Möjligheten att använda överlåtbara nyttjanderätter som säkerhet för lån utreds. Dessutom utreds möjligheterna att införa en finansieringsform för att garantera lån.

4. Tillväxt som bygger på hållbarhet och ansvarsfull verksamhet

Hållbarhet och ansvarsfull verksamhet är grunden för hela programmet. Starka fiskbestånd, god vattenstatus samt säkra och kvalitativa fiskprodukter är en förutsättning för en livskraftig fiskerinäring och ökad användning av inhemsk fisk.

Säkerställande av en ansvarsfull verksamhet i fiskerinäringens värdekedja. Förvaltningen säkerställer allmänt att fiskbestånden utnyttjas på ett hållbart sätt och att fiskprodukterna är säkra genom inkluderande reglering och begränsningar. Man säkerställer att bestämmelserna om fiskens värdekedja följs genom aktiva och kostnadseffektiva övervakningsåtgärder. Ett tillräckligt kunskapsunderlag säkerställs för en hållbar användning av underutnyttjade fiskresurser.

Fortsatt konstruktiv dialog mellan olika intressentgrupper och myndigheter. Man främjar en konstruktiv dialog genom att samordna fiskerinäringens, vattenanvändningens och miljöskyddets mål, program och myndighetsåtgärder samt skapar tillsammans lösningar som är hållbara med tanke på miljön och ekonomin för att öka konsumtionen av inhemsk fisk.

Utredning av användningen av nya finansieringsmetoder och resultatbaserade finansierings- och upphandlingsmodeller vid finansieringen av åtgärder som förbättrar fiskresursernas och vattenmiljöns tillstånd. Ett utrednings- och pilotarbete genomförs under 2020–2021 i det miljöprogram för fiskerihushållning som finansieras av Europeiska havs- och fiskerifonden. Dessutom utreder man möjligheten att öka finansieringen av restaureringar inom fiskerinäringen med hjälp av nya fondmodeller.

Målmedvetna satsningar på miljöåtgärder. Miljöprogrammet för fiskerihushållning stödjer en naturlig förökning av fiskbestånden och förbättrar genomslaget av restaureringen av fiskarnas livsmiljöer samt ökar forskningsdata i anknytning till dessa. Förmågan att välja fångstredskap, undvika oavsiktlig fångst samt skydda fångsten mot skadedjur utvecklas för att möjliggöra samexistens mellan djur och fiskerinäring. Inom vattenbruket satsar man på att minska näringsbelastningen och på innovationer för att avlägsna näringsämnen samt på åtgärder i anknytning till djurens hälsa och välmående. Företagens miljöinvesteringar främjas genom ett högre investeringsstöd än normalt.

En definition av östersjöfodret utarbetas och användningen av fodret främjas. Genom östersjöfodret som tillverkas av strömming och vassbuk återvinns näringsämnen som redan finns i havet och näringsbelastningen från andra hav minskas. I samarbete med foderindustrin, branschen, forskningen och förvaltningen utarbetas senast under år 2022 en definition för östersjöfodret och en plan för att främja användningen av fodret som en lösning inom cirkulär ekonomi. Med hjälp av dessa säkerställs en likvärdig behandling av olika industriella aktörer samt skapas förutsättningar för att främja användningen av östersjöfodret och för uppföljningen av användningen av fodret.

Ett fiskvälfärdsprogram genomförs. Arbete som genomförs i samarbete med företag, forskning och intressentgrupper siktar på hög fiskvälfärd och en fortsatt utveckling av denna.

Fiskresursernas tillstånd förbättras genom stöd för frivilliga åtgärder. Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden finansierar småskaliga restaureringsprojekt med restaureringssedlar eller gräsrotsfinansieringsmodellen, genom vilka små restaureringsåtgärder och uppföljningen av deras effekter kan stödjas genom ett enklare administrativt förfarande.

Uppföljning och utvärdering av programmet för främjande av inhemsk fisk

Målet med programmet för främjande av inhemsk fisk är att den nationella fiskeripolitiken ska få genomslag i samhället. Förhållningssättet betonar betydelsen av kontinuerlig uppföljning, utvärdering och framförhållning.

Under programperioden 2014–2020 var den centrala principen i EHFF:s operativa program för Finland kontinuerlig utvärdering av verkställandet av programmet samt framförhållning. Detta genererade information om omvärlden och förändringar i omvärlden samt om effekterna av de genomförda åtgärderna som stöd för beslutsfattandet. På så sätt var det möjligt att efter behov ändra principerna och prioriteringarna för användning av resurserna, och att således förbättra finansieringens genomslag.

Genomförandet av programmet för främjande av inhemsk fisk följs upp med hjälp av kontinuerlig utvärdering och framförhållning. Utvärderingsarbetet omfattar utöver utvärdering av finansieringen av programmet och de politiska åtgärderna även hur fiskerinäringen och dess omvärld har utvecklats. Detta möjliggör en övergripande analys samt identifiering av orsakssamband och hur de kan påverkas.

Naturresursinstitutet svarar för informationsproduktionen inom ramen för den kontinuerliga utvärderingen och framförhållningen. Naturresursinstitutet har en gedigen sakkunskap om fiskerinäringen och erfarenhet av att utvärdera genomslaget av politiska åtgärder. Fiskerinäringssektorn, fiskeri- och miljöförvaltningen och de centrala intressentgrupperna inkluderas i utvärderingsarbetet, bland annat genom att resultaten av utvärderingen och framförhållningen behandlas i utvecklingsgrupper för fiske, vattenbruk, förädling och handel samt i påverkansnätverket.

Utvecklingsgrupperna följer med utvecklingen inom branschen och diskuterar med förvaltningen om utvecklingsbehoven. Till grupperna utses representanter för företag inom fiskerinäringen, för att förvaltningen ska kunna föra en direkt dialog med dem som utför det verkliga arbetet. I grupperna finns också representanter för de intressentgrupper inom näringen och miljöskyddet som är viktigast med tanke på forskningen och utvecklingen av branschen.

Bilagor till programmet

Målet en genomslagskraftig verksamhet

Målet med programmet för främjande av inhemsk fisk är en genomslagskraftig verksamhet. Genom effektkedjan (bilden) kan man visualisera vilka element samhällsgenomslaget är uppbyggt av och samspelet mellan dessa.

Programmet bygger på samhällsmålen för användningen av inhemsk fisk, från vilka man har härlett programmets vision och strategiska val. Utifrån dessa har man identifierat viktiga åtgärder som den offentliga sektorn kommer att fokusera på och rikta resurser till i framtiden.

En genomslagskraftig verksamhet förutsätter tydliga mål och kontinuerlig uppföljning av målen. Syftet är ett arbetssätt där åtgärderna genomförs i samarbete och genom dialog med intressentgrupper. Detta skulle öka samarbetet och förtroendet mellan olika intressentgrupper samt mellan den privata och den offentliga sektorn. Kontinuerlig uppföljning och framförhållning gör det möjligt att verifiera genomslagskraften samt att reagera snabbt på förändringar i omvärlden.

Eftersom genomslaget märks först på lång sikt, fokuserar uppföljningen av förändringar på uppföljningen av de konkreta effekterna samt på uppföljningen av insatser och arbete. Därför inkluderar programbilagan närmare uppföljningsindikatorer för varje nivå i effektkedjan.

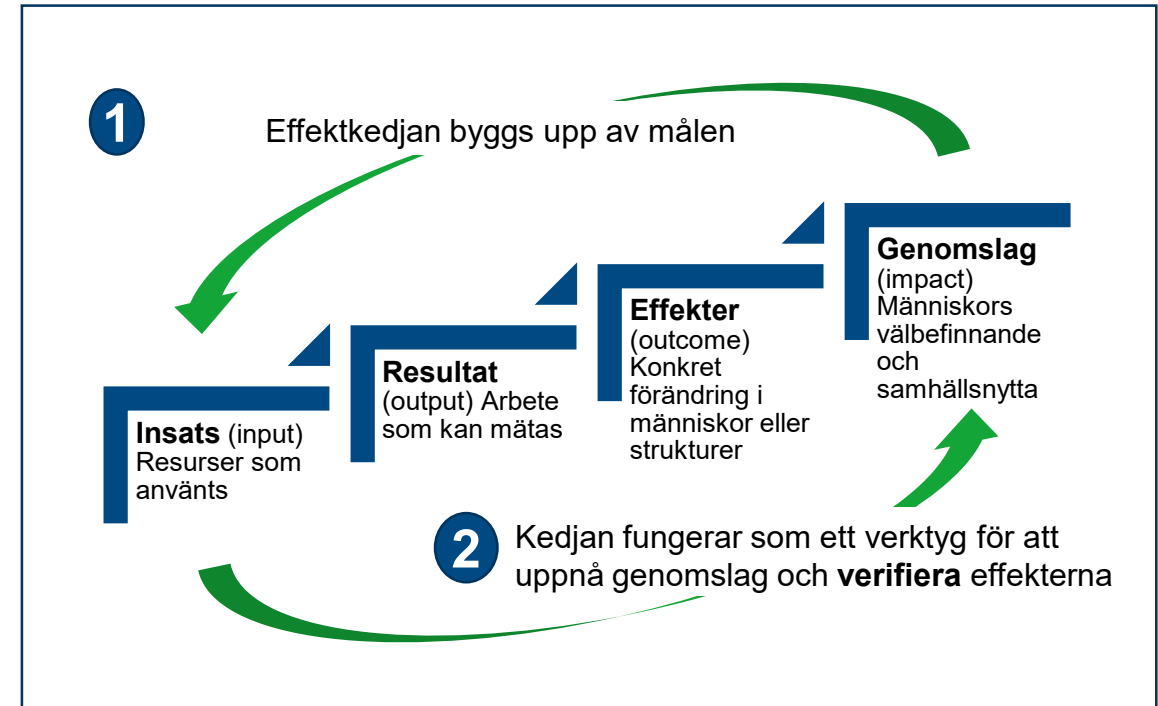

Bild: Ur verket: Vaikuttavuuden askelmerkit. Sitran selvityksiä 130, 2018.

Eftersträvade effekter och indikatorer

1. Starkare konsument- och marknadsorientering

Eftersträvade effekter:

- Det finns en kunskapsbas om klimat- och hälsoeffekterna av en fiskrik kost
- Acceptansen av fiskerinäringen och konsumenternas vetskap om de positiva effekterna av en kost som består av fisk ligger på en hög nivå
- Fiskprodukternas marknadsställning som miljö- och klimatvänliga produkter har förbättrats

Indikator	Nuläge (2019)	Mål 2035
Mängd fisk som finländarna konsumerar (inhemsk och importerad fisk)	Inhemsk fisk: 4 kg Importerad fisk: 10 kg	Inhemsk fisk: 9 kg Importerad fisk: 11 kg
Användning av fisk i professionella kök (inhemsk och importerad fisk)	Inga utgångsdata	Fisk serveras i professionella kök i genomsnitt 2,5 gånger/vecka
Enligt konsumenterna är fisk klimat- och miljövänlig mat	3,83*	> 4,5
Enligt konsumenterna är den finländska fiskodlingen hållbar med tanke på miljön och försämrar inte vattendragens tillstånd	3,4*	> 4
Enligt konsumenterna förbättrar det kommersiella fisket Östersjöns tillstånd	3,56*	> 4
Enligt konsumenterna är det viktigt att det finns en livskraftig fiskerinäring i Finland	4,34*	> 4,5

* Konsumentenkät av Pro Fisk år 2019 (sampel 1 000 personer)

Eftersträvade effekter och indikatorer

2. Påskyndad tillväxt genom förnyelse

Eftersträvade effekter:

- Nya tekniker och rutiner möjliggör en betydande hållbar tillväxt inom vattenbruket
- Utnyttjandet av underutnyttjade fiskresurser (i synnerhet karpfiskar och nors) sker på marknadsvillkor och har överskridit 5 miljoner kg
- Den ökande konsumtionsefterfrågan har lett till ökad användning av strömming och vassbuk som livsmedel och överskrider 20 miljoner kg
- De nya produkterna ökar fiskprodukternas värde
- Internationalisering och exporttillväxt stödjer branschens tillväxt och handelsbalansen

Indikator	Nuläge (2017)	Mål 2035
Uppskattning av strömming och underutnyttjad fisk samt det totala värdet på den affärsverksamhet som uppstår tack vare biflödet från förädlingen*	60 mn euro	297 mn euro
Användning av strömmings- och vassbuksfångst, dess mängd och värde	Finland livsmedel: 4 mn kg/2 mn € Livsmedelsexport: 22 mn kg/4 mn € Finland fiskmjöl: 38 mn kg/7 mn € Övrig foderanvändning: 86 mn kg/16 mn €	Finland livsmedel: 20 mn kg/10 mn € Livsmedelsexport: 30 mn kg/9 mn € Finland fiskmjöl: 40 mn kg/7 mn € Övrig användning: 59 mn kg/11 mn €
Livsmedelsanvändning av siklöja i Finland	Siklöja livsmedel: 3 mn kg/6 mn €	Siklöja livsmedel: 6 mn kg/12 mn €
Livsmedelsanvändning av underutnyttjade fiskarter (karpfiskar, nors och vassbuk) i Finland	1 mn kg	5 mn kg
Handelsbalans för fiskprodukter	-357 mn €	-225 mn €

* Uppskattningen grundar sig på värdet på fiskerinäringsverksamhetens slutprodukter.

Eftersträvade effekter och indikatorer

3. Bättre förutsättningar för primärproduktionen

Eftersträvade effekter:

- Nya fiskeriföretagare i branschen och fiskets kontinuitet tryggas
- Det finns tydliga spelregler för tillväxt inom vattenbruket och för att få miljötilstånd, samtidigt som regleringen uppmuntrar branschen att utvecklas och ta i bruk nya miljöeffektiva tekniker och ny miljöeffektiv praxis
- Lämpliga områden för kommersiellt fiske vid kusten och i insjöområden
- Problemet med säl och skarv försvårar inte kustfisket nämnvärt

Indikator	Nuläge (2017)	Mål 2035
Antal kommersiella fiskare i grupperna I och II i havsområdet och i insjöområdena	Hav, grupp I 433 st. grupp II 2 058 st. Insjö, grupp I 269 st. grupp II 1 470 st.	Hav, grupp I 400 st. grupp II 2 000 st. Insjö, grupp I 350 st. grupp II 1 500 st.
Fångstmängd och fångstens värde inom det kommersiella fisket (kust-/trålfiske) i havsområdet	Trålfiske: 145 mn kg, 27 mn € Kustfiske: 9 mn kg, 9 mn €	Trålfiske: 145 mn kg, 37 mn € Kustfiske: 12 mn kg, > 12 mn €
Fångstmängd och fångstens värde inom det kommersiella fisket i insjöområdena (inkl. kräftfiske)	Fångst: 7 mn kg, 15 mn €	Fångst: > 13 mn kg, > 25 mn €
Vattenbrukets produktionsmängd och -värde	Produktion 14 mn kg Värde 80 mn €	Produktion 50 mn kg Värde > 250 mn €
Fångstskador orsakade av sälar och andra fredade djur i förhållande till den totala fångsten	Inga utgångsdata	Minskar avsevärt

Eftersträvade effekter och indikatorer

4. Tillväxt som bygger på hållbarhet och ansvarsfull verksamhet

Eftersträvade effekter:

- Förutsättningarna för naturlig förökning har förbättrats på områden som är viktiga för vandringsfisk och kommersiella fiskeresurser
- Faktaunderlaget om de fiskbestånd som är föremål för kommersiellt fiske är gott
- Vattenbruksproduktionen ökar hållbart utan att äventyra målet om god status i vattenmiljön
- Bestämmelserna följs och övervakningen av dem är effektiv

Indikator	Nuläge	Mål 2035
De kommersiella fiskbeståndens tillstånd i havsområdet och insjöområdena (av typen trafikljus, 5-skalig)	Utarbetas och tas i bruk 2021.	De kommersiella fiskbeståndens tillstånd förblir gott/förbättras
Enligt konsumenterna agerar fiskerinäringen ansvarsfullt	3,53*	> 4
Miljökonsekvenser av odlad fisk (näringsbelastning och specifik belastning som 5 års medelvärde)	Total belastning: P: 65 000 kg N: 638 000 kg Specifik belastning: P: 4,3 g/kg N: 42,5 g/kg	- Vattenbruksproduktionen äventyrar inte målen för vatten- och havsvården - Recirkulationsodling och andra nya tekniska produktionssätt som möjliggör en hållbar tillväxt används i stor utsträckning - Åtgärder som kompenserar konsekvenserna av näringsbelastningen möjliggör en hållbar tillväxt - Branschens specifika belastning minskar med minst tjugo procent
Andelen återvunnet foder ("östersjöfoder") av det fiskfoder som används vid fiskodling	50 %	> 85 %
Enligt konsumenterna är den finländska fiskodlingen hållbar med tanke på miljön och försämrar inte vattendragens tillstånd	3,4*	> 4
Matsvinn av fisk och fiskprodukter	Utgångsläget utreds år 2021	Svinnet minskar betydligt inom produktionen och handeln

* Konsumentenkät år 2019 (sampel 1 000 personer)

Affärsverksamhetens ekonomiska indikatorer och målnivåer

Eftersträvade effekter:

- Affärsverksamheten inom fiskerinäringen växer på marknadsvillkor och på ett hållbart sätt

Indikator	Nuläge (2017)	Mål 2035
Havsfiske	Intäkter 37 mn € Förädlingsvärde 17 mn € Sysselsättande effekt 271 åv	Intäkter 49 mn € Förädlingsvärde 22 mn € Sysselsättande effekt 270 åv
Inlandsfiske	Intäkter 18 mn € Förädlingsvärde 6 mn € Sysselsättande effekt 284 åv Pilotresultat av aktiva fiskare, uppföljningen inleds 2021	Intäkter 30 mn € Förädlingsvärde 10 mn € Sysselsättande effekt 450 åv
Vattenbruk	Intäkter 86 mn € Förädlingsvärde 25 mn € Sysselsättande effekt 337 åv	Intäkter 311 mn € Förädlingsvärde 90 mn € Sysselsättande effekt 1 150 åv
Fiskförädling	Intäkter 354 mn € Förädlingsvärde 49 mn € Sysselsättande effekt 760 åv	Intäkter 598 mn € Förädlingsvärde 83 mn € Sysselsättande effekt 1 277 åv
Partihandel med fisk	Intäkter 329 mn € Förädlingsvärde 36 mn € Sysselsättande effekt 571 åv	Intäkter 556 mn € Förädlingsvärde 61 mn € Sysselsättande effekt 960 åv
Detaljhandel specialiserad på fisk (största delen av detaljförsäljningen sker dock i butiker med koppling till centralhandeln eller i restauranger/på matserveringar, för vilka det inte finns motsvarande ekonomiska material)	Intäkter 153 mn € Förädlingsvärde 28 mn € Sysselsättande effekt 550 åv	Intäkter 224 mn € Förädlingsvärde 41 mn € Sysselsättande effekt 803 åv